

مقاله

جهاد در عرصه های مختلف

کتاب عبداللطیف نظری

جهادگران در پیام امام خمینی رحمت الله علیه

امام خمینی رحمت الله علیه، آن احیاگر اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله وسلم درباره جهادگران و خدمات شایسته آنان چنین می فرمایند: زحمات بی وقفه جهاد، این سنگرزبان بی سنگر، در دفاع مقدس از جمله مسائلی است که ترسیم آن در قالب الفاظ نمی گنجد. عشق جهاد در خدمت به اسلام و مردم، چشم دل عشاق خدمت به دین و مردم را روشن نموده است. شجاعت دلیرمردان و شیرزنان جهادی مان در جهادمان علیه کفر و بیداد، زبانزد خاص و عام است. وسعت دامنه گذشت و ایثار مردان و زنان جهاد، جنگ و صلح، بزرگ و کوچک، [و] فقیر و غنی این مرز و بوم را فرا گرفته است. جهاد شمایل دنیای آزادی و استقلال در عرصه کار و تلاش و پیکار علیه فقر و تنگ دستی و رذالت و ذلت است. فرزندان عزیز جهادی ام، به تنها چیزی که باید فکر کنید استواری پایه های اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله وسلم است...؛ اسلامی که پرچمداران آن پابرهنگان و مظلومین و فقرا را جهانند و دشمنان آن، ملحدان و کافران و سرمایه داران و پول پرستانند؛ اسلامی که طرفداران واقعی آن همیشه از مال و قدرت بی بهره بوده اند و دشمنان حقیقی آن زراندوزان حیلہ گر و قدرت مداران بازیگر و مقدس نمایان بی هنرند.

جهادگران در جست و جوی خشنودی خداوند

انگیزه خداجویی وقتی به اوج خود برسد، انسان را آن چنان ترقی می دهد که در زندگی هیچ خواستی جز رضای خدا و خدمت به خلق خدا نداشته باشد. انسان در پرتو این انگیزه برتر، سعی خواهد کرد تا هرکاری که خدا می پسندد انجام دهد، ولو با گذشتن از جان که عزیزترین چیز زندگی است. به راستی که جهادگران، این بندگان شایسته خدا و سنگرزبان بی سنگر، چنین بودند و چنین کردند.

ملاک سازندگی

کسی که طالب رضای خداست، در همه کارها ملاک انجام دادن کار را اطاعت پروردگار قرار می دهد. وقتی جهادگر اساس کارهای خود را بر این قرار داده است، هیچ گاه نباید نگران نتیجه کار باشد. بلکه باید تمام تلاش خویش را در درستی کار و سازندگی صرف کند و نتیجه را به خدا وا گذارد و به آن راضی شود؛ چرا که راضی بودن به رضای خدا و تسلیم بودن در برابر او عصاره همه فضائل است.

جهاد در عرصه دامداری

در اوضاع کنونی یکی از زمینه‌های مهم سازندگی در کشور رسیدگی به امر دامداری است. دامداری از نظر تأمین نیازمندی‌های زندگی پس از زراعت و کشاورزی، در درجه دوم اهمیت قرار دارد؛ زیرا بسیاری از مواد غذایی، پوشاک، و غیره از طریق فرآورده‌های دامی تأمین می‌گردد. در احادیث نیز دامداری بسیار مورد توجه قرار گرفته است. امام صادق علیه‌السلام در این باره چنین می‌فرماید: از پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم سؤال شد چه مالی بهتر است؟ حضرت فرمودند: زراعتی که صاحبش به آن رسیدگی کند و هنگام برداشت حق آن را ادا کند. سپس عرض شد چه مالی پس از زراعت بهتر است؟ فرمود: این که انسان به پرورش گوسفند بپردازد، نماز خود را به‌جا آورد و زکات بپردازد. در ادامه حدیث نیز به مسئله گاوداری و باغداری اشاره شده است. با توجه به این که دام‌ها از مهم‌ترین منابع تأمین نیازهای انسانی می‌باشند شایسته است که دامداری به طور جدی مورد توجه برنامه‌ریزان اقتصادی قرار گیرد تا ایران اسلامی از نظر تأمین مواد غذایی محتاج بیگانگان نباشد.

جهاد در عرصه کشاورزی

کشاورزی کاری است که در طول تاریخ مورد توجه انسان بوده است. هم‌چنان که امام صادق علیه‌السلام فرمودند: اساس زندگی انسان را آب و نان تشکیل می‌دهد. طبیعی است که بدون کشاورزی تأمین نان میسر نخواهد شد. حضرت علی علیه‌السلام در اهمیت کشاورزی می‌فرمایند: از رحمت خداوند دور باد کسی که آب و خاک داشته باشد و در عین حال فقیر زندگی کند. امام صادق علیه‌السلام در بیان اهمیت کشاورزی و ارزش کشاورزان می‌فرمایند: کشاورزان گنج‌های خلاق هستند. آنان چیزهای پاکیزه‌ای را که خداوند می‌رویانند کشت می‌کنند. اینها در روز قیامت از نظر مقام و منزلت بهترین انسان‌ها هستند. امام خمینی رحمه‌الله در این باره می‌فرمایند: ایران کشوری است که باید کشاورزی آن اساس همه کارها باشد. آن عده‌ای که می‌گویند از نظر کشاورزی نمی‌شود خودکفا شد، اطلاع دقیق ندارند. روستاییان هم سعی کنند به شهرها نیایند و در روستاهای خود بمانند.

جهاد در عرصه باغداری

باغداری به عنوان یکی از مهم‌ترین منابع تأمین مواد غذایی اهمیت ویژه‌ای دارد. مشهور است که حضرت علی علیه‌السلام با دست خود نخلستان‌ها را آباد، و در راه خدا واگذار می‌کرد. امام صادق علیه‌السلام می‌فرمایند: زراعت کنید و درخت بکارید. سوگند به خدا، برای مردم کاری بالاتر و پاک‌تر از آن نیست. در قرآن کریم آیات متعددی وجود دارد که به کشت و زرع و درخت‌کاری اشاره دارد و آنها را از نعمت‌های خداوند برای تأمین روزی انسان‌ها می‌شمارد. خداوند در برخی از این آیات که به کار کشاورزی اشاره دارد، می‌خواهد انسان را از غفلت بیدار سازد تا مپندارد که خود همه‌کاره است. بلکه کار اصلی که رویانیدن است به خدا نسبت داده شده است و کار کشت و افشاندن دانه و آماده‌سازی زمین به انسان. هم‌چنین از پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم نقل شده که فرمود: هیچ‌یک از شما نگوید: من زراعت کردم؛ بلکه بگوید: کشت کردم؛ زیرا زارع حقیقی خدا است. با توجه به آنچه بیان شد، نتیجه می‌گیریم که زراعت و باغداری از دیدگاه اسلام کار ارزشمندی است؛ به‌ویژه اگر انسان توجه داشته باشد که این نعمت‌ها از جانب خداست و برای رسیدن به هدف والایی در اختیار انسان قرار گرفته است.

عجله ناپسند در کار و سازندگی

از امام صادق علیه‌السلام نقل شده که فرمود: سلامت با درنگ کردن است و پشیمانی در عجله، هرکس کاری را در غیر وقتش شروع کند، بی‌موقع ثمر خواهد داد. علی علیه‌السلام نیز در نامه معروف خود، خطاب به مالک اشتر چنین می‌نویسد: و بپرهیز از کارهایی که هنگام انجام دادن آن نرسیده، و بپرهیز از سستی در کاری که گزاردن آن ممکن گردیده، و نیز بپرهیز از لحاجت در کارهایی که راه راست در آن ناپیدا است، و از سستی ورزیدن آن‌گاه که آشکار است. پس هر چیز را در جای آن بدار و هر کاری را به هنگام آن بگذار. از این بیانات نورانی و حکیمانه بر می‌آید که عجله در صورتی ناپسند است که انسان پیش از شناخت درست نسبت به اصل کار و زمان و چگونگی انجام دادن کار و سازندگی، بخواهد عجلولانه آن را انجام دهد که حاصلش یا ثمر دادن بی‌موقع است یا بی‌ثمری و پشیمانی را به دنبال خواهد داشت.

اهمیت محکم کاری

توجه به کیفیت کار، چه از نظر مادی، یعنی استحکام کار و کار خوب کردن، و چه از نظر معنوی، یعنی مخلصانه در حد و وسع خود کار کردن، از دیدگاه قرآنی اهمیت خاصی دارد. در داستان ذوالقرنین می‌خوانیم، مردمی که از قوم یاجوج و ماجوج ستم می‌دیدند، وقتی ذوالقرنین به دیار آنها می‌رسد، از او می‌خواهند تا سدی بین آنها و این قوم ستمگر بنا کند. ذوالقرنین سدی آهنین بنا می‌کند و برای جلوگیری از نفوذ آب و هوا، که سبب پوسیدگی و از بین رفتن آهن می‌شود، دستور می‌دهد تا مس گداخته بیاورند و با ریختن مس گداخته بر روی آهن، راه‌های نفوذ هوا را مسدود می‌کند.

رسول گرامی اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم تا آن‌جا به محکم کاری و توجه به کیفیت کار اهمیت می‌دهد که وقتی فرزندش را به خاک می‌سپارند، با دست خود ناهمواری قبر را اصلاح می‌کند و می‌فرماید: هرگاه کاری می‌کنید آن را درست انجام دهید. امید می‌رود که کارگران میهن اسلامی‌مان عموماً، و جهادیان صبور و مقاوم خصوصاً اهمیت محکم کاری و کار بی‌خدشه را درک نموده، سفارش حضرت رسول صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم را همواره به یاد داشته باشند که فرمودند: هرگاه کاری می‌کنید آن را درست انجام دهید.

عجله پسندیده

معروف است که در کار خیر باید عجله کرد». این سخن ریشه در آیات و روایات دارد. خداوند در سوره بقره می‌فرماید: در کارهای خیر بر یکدیگر سبقت بگیرید و نیز در وصف حضرت زکریا و خانواده‌اش می‌فرماید: آنان در کارهای نیک شتاب می‌کردند. هم‌چنین در روایات نیز به شتاب در کارهای خیر توجه خاصی شده است؛ به عنوان نمونه در اصول کافی، بابی به **تعییل در کار خیر** اختصاص یافته است که به برخی از روایات آن اشاره می‌نماییم: رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم می‌فرمایند: همانا خداوند کارهای خیر زودانجام‌شده را دوست دارد و نیز از امام باقر علیه‌السلام روایت شده که فرمودند: کسی که قصد کار خیری کند، باید بشتابد؛ زیرا هرچه در آن تأخیر شود، شیطان را نسبت به آن مهلتی پیدا شود.

بنابراین، عجله در صورتی ناپسند است که: اولاً خیر بودن کار مشخص نباشد، ثانیاً به فرض خیر بودن کار، زمان انجام آن فرا نرسیده باشد. اما در صورت خیر بودن کار و رسیدن زمان انجام آن که معمولاً پس از مطالعه و بررسی همه‌جانبه کار شتاب در انجام دادن آن نه تنها مذموم نیست، بلکه بسیار پسندیده است؛ زیرا شیاطین انس و جن که سعی در عدم تحقق کارهای نیک دارند، ممکن است از فرصت استفاده نموده، با ایجاد تردید و دودلی، یا آشوب و بلوا مانع تحقق آن شوند.

کم کاری

کم کاری یعنی این که انسان کاری را که از او انتظار می‌رود انجام ندهد. پایین بودن ساعات کار مفید کارکنان دولت در جامعه ما حاکی از وجود کم کاری است. اما این که علل کم کاری چیست و چگونه می‌توان سقف کار مفید را بالا برد، خود نیازمند تحقیق دقیق و مفصل است. ولی نکته‌ای که در هر حال نباید از آن غفلت کرد این است که، اگر کارکنان با آداب کار از دیدگاه اسلام آشنا شوند، و این آداب در محیط کار نهادینه شود، تأثیر فراوانی در بالا بردن سقف کار مفید خواهد داشت؛ زیرا کسی که خدا را ناظر بر اعمال خود می‌داند حاضر نخواهد شد توصیه‌های موجود در آیات و روایات را که در مورد کار و تلاش و در نظر گرفتن رضای الهی وارد شده است، نادیده بگیرد و به آنها عمل نکند.

آیا محکم کاری با آخرت گرایی منافات دارد؟

برخی افراد کوتاه فکر و ساده لوح ممکن است تصور کنند که، انسان در دنیا به طور موقت زندگی می کند، پس چه لزومی دارد که مثلاً در ساختن خانه آن قدر محکم کاری کند که چندصد سال دوام بیاورد؟ این گونه طرز تفکر از دیدگاه اسلامی مردود و غلط می باشد؛ زیرا آخرت گرایی صرف، در اسلام مطلوب نیست. هم چنان که دنیا گرایی به تنهایی مورد نظر اسلام نیست. بنابراین در فرهنگ اسلامی به همان میزان که به خودسازی و مسائل معنوی سفارش شده است، به سازندگی و عمران شهرها و روستاها و مسائلی دیگری که به نحوی به زندگی دنیوی ارتباط دارد نیز توجه شده و از کار و تلاش برای به دست آوردن روزی حلال و خودبسندگی اقتصادی، به عنوان امری مقدس یاد شده است. با توجه به همین دیدگاه است که در روایات معصومین علیه السلام وارد شده است: برای دنیای خود آن گونه کن که گویا تا ابد زنده خواهی ماند، و برای آخرت آن گونه کار کن که گویا فردا خواهی مرد. بنابراین، دنیا و آخرت در بینش اسلامی آن چنان با هم گره خورده اند که نه توجه به دنیا باید مانع یاد آخرت شود، و نه توجه به آخرت باید انسان را از آینده نگری باز دارد؛ بلکه حق هر دو را آن گونه که خداوند می پسندد باید ادا نمود.

بهره برداری درست از منابع طبیعی

یکی از منابع و ثروت های طبیعی که اهمیت زیادی در رشد و شکوفایی اقتصاد هر کشوری دارد معدن است. معدن به عنوان مواد خام و اولیه در به کار انداختن واحدهای تولیدی و بخش های اقتصادی جامعه نقش مهمی را در استقلال اقتصادی هر کشوری ایفا می کند. علاوه بر این که معادن از منابع ارزآور و مایه تجهیز و راه اندازی بسیاری از طرح های زیربنایی اقتصاد کشور می باشد و در تأمین مایحتاج عمومی و ضروری مردم نقش اساسی را دارد. در اهمیت معادن ذکر این نکته کافی است که همیشه استعمار با استفاده از ابزارها و سیاست های مختلف چشم طمع به کشورهای دارنده این منابع دوخته است و سعی دارد از راه های مختلف بر منابع کشورهای دست یابد. از طرفی، در صورت استفاده غیربهبینه از معادن و بهره برداری بی حد و حصر از آنها جامعه متحمل زیان خواهد شد. از آن جایی که یکی از شعارهای جهاد سازندگی در برنامه سوم توسعه، حفظ منابع طبیعی می باشد، این نهاد می تواند از هدر رفتن منابع طبیعی و وارد شدن خسارت به جامعه جلوگیری کند و از این طریق به اقتصاد کشور یاری رساند.

تجلیل امام خمینی رحمه الله از ایثارگران جهاد سازندگی

در پیامی که بنیان گذار جمهوری اسلامی حضرت امام خمینی رحمه الله در روز ۲۷ خرداد، سالروز تأسیس جهاد سازندگی، صادر فرمودند، نکات زیر را در مورد جهادگران خستگی ناپذیر در می یابیم:

- (۱) برادران جهاد سازندگی بهترین و بیشترین کار را انجام داده اند
- (۲) جهادگران بهترین کارها را در بدترین اوضاع و با انبوهی از مشکلات و با دادن شهدای بسیاری به ثمر رسانده اند؛
- (۳) مجاهدان سازندگی، بذر انقلاب را در دل هر روستایی کاشته اند؛
- (۴) از مجاهده این برادران خستگی ناپذیر نهال انقلاب در روستاها و شهرهای دورافتاده بارور گردیده است؛
- (۵) با آباد شدن مناطق محروم، روستاییان آن مناطق به پاسداران انقلاب و اسلام تبدیل شده اند؛
- (۶) جهادگران، پیروزی سپاه اسلام بر ارتش کفر بعثی را تسریع بخشیده اند؛
- (۷) اختلاف زبان و لباس و جز آن نتوانسته است مانع مجاهدات آنان شود؛
- (۸) هدف جهادگران، تحقق آرمان های ملت مسلمان و انقلابی ایران و اجرای برنامه های اسلام است.